

Angulimála¹ Szútra²

Fordította Sháriputra

Ím, így hallottam egykoron: Abban az időben a Magasztos³, Szávatthiban⁴ az Anáthapindika⁵ által adományozott Dzséta-ligetben⁶ álló kolostorban tartózkodott. Azidőtájt Paszenadinak⁷, Koszala⁸ királyának országában garázdálkodott egy Angulimála nevű, vad és véreskezű rabló⁹. Gyilkolta az embereket kegyetlenül. Pusztított tanyákon, falvakban, de még városokban is. Megölte az embereket, hogy a levágott ujjjaiból készített nyakláncot viselhesen a nyakában.

Egyik reggel a Magasztos felöltötte ruházatát¹⁰, magához vette alamizsnás szilkéjét¹¹ és elment Szávatthiba élelmet gyűjteni¹². Amikor bejárta körútját, visszatért a kolostorba. Majd, miután elfogyasztotta étvét¹³, elrendezte lakhelyét, eltette edényét, újból magára vette ruházatát, és elindult azon az úton, amerre Angulimála járt. A pásztorok, gazdák és utazók látva a Magasztost, ahogy azt az utat követi, ahol Angulimála tartózkodott, figyelmeztették:

"Remete¹⁴, ne menj arra, mert él ott egy Angulimála nevű vad és véreskezű rabló, aki minden embert könyörtelenül legyilkol. Kipusztított már teljes falvakat és városokat. Azért öli az embereket¹⁵, hogy a levágott ujjait nyakláncként viselhesse. Ó remete, amikor tíz, húsz, harminc, negyven vagy akár ötven emberből álló csoport ment is ezen az úton, mindet megölte ez az Angulimála nevű rabló." Hallotta ezt a Magasztoshoz, de ment tovább nyugodtan. Aztán, másodszor és harmadszor is elhangzott a figyelmeztetés, de a Magasztos ment csak csendesen.

A rabló Angulimála, amikor látta a Magasztost a távolból közeledni, elgondolkodott: „valóban csodálatos, akárhányan jöttek is ezen az úton az emberek, tíz, húsz, harminc, negyven, vagy ötven tagú csoportban, azok mind a kezemre kerültek. Ez a remete meg mások segítsége nélkül jön, azt hiszi, hogy egymaga hatalmába keríthet. Mi lenne, ha most ezt a remetét ölném meg¹⁶?” Ezért a rabló Angulimála, magához vette kardját és minden fegyverét, nyilat illesztve íjába, szorosán a nyomában, követte a Magasztost.

A Magasztos elhatározta, hogy hatalmas lelki erejével megakadályozza, hogy a rabló Angulimála elérje őt. Angulimála elcsodálkozott, „valóban csodálatos, korábban meg tudtam előzni egy futó elefántot, egy ügető lovat, rohanó szekeret, most meg futok minden erőmet latba vetve, mégsem tudtam elérni ezt a remetét eddig.” Megállt, és rákiáltott a Magasztosra, „Elég volt! Remete állj meg!” „Angulimála, én már megálltam, állj meg te is!”, szolt a Magasztos.

Ekkor, eszébe ötlött a rabló Angulimálának: „Ezekről a remetéről, a Szákják fiairól¹⁷ azt beszélnek, hogy az igazságra támaszkodva, mindig igazat beszélnek. Mégis, járás közben miért mondta, hogy ő már megállt, és amikor én már álltam, miért mondta, hogy te is állj meg, Angulimála! Mi lenne, ha megkérdezném a remetét?” Ezért, a rabló Angulimála, ezzel a verssel fordult a Magasztoshoz:

„Mész és haladsz remete,
de azt mondod, Te már megálltál.
Én kimerülve megálltam,
de azt mondod, én még nem álltam meg.
Mit jelent ez, remete? Magyarázd meg,
hogy Te már megálltál és, hogy én még nem.”

„Én már megálltam, Angulimála,
most és mindenkorra
megtagadva az erőszakot,
én nem ártok a lényeknek.
Te azonban meggondolatlan vagy,
bántasz mindenkit, akivel összetalálkozol.
Ezt jelenti: én már megálltam, de te még nem.”

Angulimála ráébredt: "Ez a nagy bölcs azért jött
ebbe az erdős rengetegbe, hogy érdekemben
kimondja ezeket az igaz szavakat.
Most, hogy hallottam a Buddha Dharmáját¹⁸,
nincs más választásom, mint felhagyni a gonoszszággal.”

Azon nyomban, szakadékba dobta fegyvereit,
és Buddha lábaihoz vetve magát,
és akkor ott esedezve kérte:
„Fogadj be a hajléktalanok életébe.”

Az együtt érző nagy látnok, az Ébredt²⁰,
az istenek és emberek világának tanítója,
csupán annyit mondott: „Jöjj, szerzetes²¹.”
Így lett a banditából szerzetes²².

Aztán a Magasztos, a tiszteletreméltó Angulimálával, mint kísérő szerzetessel²³
végigment Szávatthi főutcáján, mígnem megérkeztek a kolostorba, ami az Anáthapindiká
felajánlotta Dzséta-ligetben állt. Azidőtájt, Peshanádinak³⁹, Koszala királyának
palotakapujánál, éppen egy hatalmas tömeg verődött össze, nagy lármát csapva. Azt kiabálták:
„Urunk, van egy rabló, Angulimála a királyságodban. Nagyon gonosz, véreskezű, nincs
tekintettel senkire. Kipusztít tanyákat, falvakat és városokat. Megöli az embereket, felfűzi az
ujjaikat, amit úgy visel a nyakában, mint egy virágfüzért. Urunk, el kellene fognod és meg
kellene büntetned ezért.”

Ezt hallva Peshanádi, Koszala királya, mintegy ötszáz lovas élén elhagyta a palotát,
hogy a kolostorhoz menjen. Amikor a liget közelébe ért, leszállt lováról és gyalog indult a
Magasztoshoz. A Magasztoshoz érve, meghajolva kifejezte tiszteletét, majd leült egyik
oldalán. A Magasztos megkérdezte a királytól: „Koszalai Peshanádi, talán a nagy
Bimbiszara²⁴, Magadha²⁵ királya támadt ellened, vagy a Veszali²⁶ Licshavik²⁷ fenyegetnek
téged?” „Nem, Tiszteletreméltó Uram, sem Bimbiszara, Magadha királya nem támadt
ellenem, és a Vészali Licshavik sem fenyegetnek. Ám van egy rabló az országomban, a neve
Angulimála, aki vad, véreskezű, tekintet nélkül gyilkolja az embereket. Elpusztít tanyákat,
falvakat és városokat, a megölt emberek ujjait összegyűjti és koszorúként viselni a nyaka
körüli. Tiszteletreméltó Uram²⁸, képtelen vagyok őt elfogni!”

A magasztos azt kérdezte: „Nagy király²⁹, ha látnád Angulimálat, borotvált fejjel és
levágott szakállal, felöltve a sárga ruhát, elmenve a hajléktalanságba, tartózkodva az élet
elpusztításától, az oda nem adott elvételétől, a hazugságtól, naponta csak egyszer étkezve
erkölcsösen élni, mit tennél vele?”

„Tiszteletreméltó uram, amikor meglátnám, felkelnék a helyemről, hogy üdvözljem,
helyet készítek neki, meghívnam magamhoz, ellátnám a négy életszükséglettel: ruházattal,
egy adag étellel, lakhellyel és kellékeivel. Ha beteg lenne, gondoskodnék igaz védelméről.

De, Tiszteletreméltó uram lehetetlen, hogy ilyen erényei lennének egy olyan gonosztevőnek, mint amilyen ő?”

A tiszteletreméltó Angulimála akkor éppen a Magasztos mellett ült, és a Magasztos jobbával rámutatva, azt mondta Peshanádinak, Koszala királynak: „Nagy király, az ott, ő Angulimála.”

Hallva ezt Peshanádi, Koszala királya, reszketni kezdett a félelemtől, még a haja is égnek állt. A Magasztos átérezve Peshanádi, Koszala királynak reszkető félelmét, amitől még a haja is égnek állt, így szólt: „Nagy király, ne félj, nincs mitől tartanod már.” Ahogy a király félelme alábbhagyott, odament a tiszteletreméltó Angulimálához, és megkérdezte: „Tiszteletreméltó uram²⁸, te vagy Angulimála?”

„Igen, Nagy király, én Angulimála vagyok.”

„Melyik nemzetségből való tiszteletreméltóságod apja és melyik nemzetségből való tiszteletreméltóságod anyja?”

„Nagy király, apám Gagga³⁰ és anyám Mantani³¹.”

„Tiszteletreméltó uram, tiszteletreméltó Gaggák és mantanik fia³², örülj a felmentésednek, biztosítom számodra a négy életszükségletet: a ruházatot, egy adag ételt, lakást a kellekeivel, védelmet, ha beteg vagy. Abban az időben a tiszteletreméltó Angulimála egyszer étkezett, az erdőt lakta, rongyos köntöst viselt, és csak három ruhát tartott magánál. Ezért a tiszteletreméltó Angulimála azt mondta Peshanádinak, Koszala királynak: „Felesleges Nagy király, a három ruházatom teljesen kielégítő számomra.”

Majd Peshanádi, Koszala királya, tisztelettel meghajolt a Magasztos előtt, leült egyik oldalán, és azt mondta: „Valóban, ez csodálatos, ahogyan Te megszelídítetted azokat, akik békétlenek! Ahogyan megnyugtattad azokat, akik haragvók! Ahogyan eloltottad azt, ami olthatatlan! Hogy tudtad megszelídíteni azokat, akiket nem lehet megszelídíteni? Bot vagy fegyver nélkül, bottal vagy fegyverrel? De most még sok munka vár ránk, ezért el kell mennünk.” Peshanádi, Koszala királya ekkor felkelt helyéről, körüljárta a Magasztost, majd meghajolva távozott.

Egyik reggel, a tiszteletreméltó Angulimála felöltötte ruházatát és magához véve alamizsnagyűjtő edényét, elment Szávathiba ételadományért. Mialatt Szávathiban kellő tisztelettel járta körútját, meglátott egy szülési fájdalmától szenvedő asszonyt, és eszébe jutott, hogy „a lények valóban (a szenvedéssel) beszennyezettek (áthatottak)”. Majd, miután az alamizsnagyűjtő körútját befejezte, visszatért. Étkét elfogyasztva, a tiszteletreméltó Angulimála felkereste a Magasztost, hódolattal meghajolt, leült egyik oldalán, és így szólt a Magasztoshoz: „Tiszteletreméltó uram, miközben alamizsnáért mentem lépésről lépésre, láttam egy asszonyt szenvedni a szülés fájdalmától, és eszembe jutott: „Valóban szenvednek a lények.”

„Akkor Angulimála, most menj vissza Szávathiba, keresd meg azt az asszonyt és mondd neki: Nővérem, mióta újjászülettem³³, nem emlékszem, hogy szándékosan megöltem volna egyetlen élőlényt is. Amennyire ez igaz, bárcsak te és születendő gyermeked éppen annyira lennétek mindig egészségesek.”

„Tiszteletreméltó uram, nem lesz az szándékos hazugság tőlem, hisz sok embert pusztítottam már el szándékosan?”

„Angulimála, menj csak vissza Szávathiba és a keresd meg azt a asszonyt, mondd neki: Nővérem, mióta újjászülettem, nem emlékszem, hogy szándékosan megöltem volna egyetlen élőlényt is. Amennyire ez igaz, bárcsak te és születendő gyermeked éppen annyira lennétek mindig egészségesek.”

Akkor a tiszteletreméltó Angulimála a megbeszéltek szerint elment Szávathiba, megkereste azt az asszonyt, és azt mondta neki: „Nővérem, mióta újjászülettem, nem emlékszem, hogy szándékosan megöltem volna egyetlen élőlényt is. Amennyire ez igaz, bárcsak te és születendő gyermeked éppen annyira lennétek mindig egészségesek.”

Így lett, az asszony és a gyermek is teljes egészségben voltak. Ezután (ennek hatására) Angulimála elhagyta a tömeget és visszavonult a magányba. Felszámolta lakhelyét, mindenét nemzetsége fiaira hagyva, már valóban a hajléktalanságba lépett, ahol megvalósíthatta és megtarthatta a nemes és szent életet. Megértette, „megszűnt a születés, megvalósult a szent élet, amit meg kellett tenni, megvalósult. Nincs semmi, amire vágyakoznom kellene.”

Majd, egy reggel a tiszteletreméltó Angulimála felöltötte ruháit, magához vette edényét, és ment Szávathiba alamizsnagyújtó körútjára. Miközben haladt sorban, valaki követ dobott egy másik emberre, ami a tiszteletreméltó Angulimálat találta el. Amikor valaki elhajított egy botot, az is a tiszteletreméltó Angulimálat ütötte meg. Elgondolkodott ezen. „Ha egy követ vagy fadarabot hajított el valaki, az mindig engemet talált el. Most visszamegyek a Magasztoshoz.” Indult is betört és vértől csöpögő fejjel, törött tálkával és szakadt ruházatában. A Magasztos már a távolból látta így közeledni, és mikor megérkezett, azt mondta: „Brahmin, viseld el tetteid következményeit azért, hogy letudhasd sok éves, sok száz éves, a sok ezer éves pokolbeli sínylődésedet. Brahmin, viseld a tetteid eredményét itt és most.”

Majd, mikor a Tiszteletreméltó Angulimála visszavonult a magányba, és megtapasztalta az ébredés teljes boldogságát, ezeket mondta:

„Aki kíméletlenül élt korábban,
de most visszafogott és éber,
derút hoz az egész világra,
mint a felhőktől szabadult hold.”

„Aki véget vet gonosz tetteinek,
visszanyeri éberségét, és
derút hoz az egész világra,
mint a felhőktől szabadult hold.”

„Minden egyes fiatal remete,
aki meghallja a Buddha szavait
és ennek megfelelően cselekszik,
derút hoz az egész világra,
mint a felhőktől szabadult hold.”

„Bárcsak ellenségeim is rálelnének a Dharmára³⁴.
Bárcsak ellenségeim is óvnák őszinte szavait.
Bárcsak ellenségeim is találkoznának a megbékéltekkel,
akik a Buddha útjára vezetik őket.”

„Bárcsak ellenségeim is meghallanák,
és betartanák a türelem és
bosszú elutasításának intelmét.
Bárcsak ártalom nélkül
védelmeznének mindenkit,
rátalálva a tartós békére.”

„Akik öntöznek, irányítják a víz folyását.
A nyílkeszítők egyengetik a nyíl vesszőt.
Az ácsok kicserélik a megvetemedett gerendákat.
A bölcsek önmagukat alakítják.”

„Némely élőlényt furkósbottal
és fenyegetéssel fékeznek meg.
Némelyeket hegyes ösztökével³⁵
vagy számtalan ostorcsapással.
Aki engem megszelídített, nem volt szüksége
sem fegyverre, sem furkósbotra, sem ostorra.”

„Ártalmatlan³⁶ volt a nevem,
De erőszakos voltam és nagy kárt okoztam.
Ma, méltó vagyok a névre,
amit a szüleim adtak nekem.
Ártalmára már nem vagyok a lényeknek.”

„Angulimála voltam, a bandita,
félelmet okozva az egész országban.
Amikor összecsaptak fejem felett a hullámok,
Buddhához folyamodtam menedékért.”

„A kezeimet mindenhol piros vér borította,
mindenki által ismert Angulimálavá váltam.
Felismerem az igazi menedéket, rátaláltam:
a sóvárgást gyökerestől kitépve, nem leszek tovább az.”

„Sokfajta szörnyű tettet hajtottam végre, melyek
egyenesen a pokolba vezettek volna engem.
De most, hogy karmikus³⁷ adósságomat megfizettem,
Békében fogyaszthatom el ételem.”

„A tudatlan bolondok nem veszik észre azt a tényt,
hogy az érzéki élvezet nem tart soká.
Az állandó éberség elmélyedésében,
a bölcs eléri a megelégedés boldogságát.”

„Választásomkor nem hoztam rossz döntést,
bárcsak megtennétek ezt ti is!
Az igazságra hivatkozó összes tanítás közül
biztosan állíthatom, hogy ez a legjobb.”

„Választásom nem bizonyult rossznak,
és számodra sem lenne, az!
A hármas felismerés³⁸ már eléretett,
a Buddha útján tartva engemet.”

Itt végződik az Angulimála szútra!

Megjegyzés:

Összevetve a páli eredeti szöveget a különböző fordításokkal és kommentárokkal, a magyar fordító a következő észrevételt teszi:

1. Némely fordításnál valószínűleg hiányzik a Dharma mély ismerete. Ezért, teljesen egyéni elképzelés szerint értelmezik a mondanivalót.
2. Láthatunk olyat is, ahol nem találták meg a megfelelő angol szavakat, ami arra mutat, hogy nem angol anyanyelvű volt a fordító.
3. A Srí Lanka-i Mettanet oldal fordítása nem is jellemezhető.
4. Van, ahol a szöveg elég egyértelmű és olvasható, de a verseknél az önkényes ütemezés miatt a jelentés egy kicsit elvész.

Mindezek, a megtett észrevételek ellenére nagy segítségére voltak a magyar fordítónak. Továbbá, megkönnyítette a munkát az is, hogy a versek megtalálhatók a Theraghataban és a Dhammapadában is. Rajtuk keresztül sikerült a mondandót egységbe hozni az eredeti szöveggel. A magyar változat nem a versmértékre koncentrál, hanem a tanításra.

Irodalom:

Sister Upalavanna's translation at Metta Net

Majjhima Nikaya 86 Angulimāla Sutta by Bhikkhu Nanamoli & Bhikkhu Bodhi

<http://amitabhabuddha.wordpress.com/2011/03/23/majjhima-nikaya-86-angulimāla-sutta/>

Angulimāla by G. K. Ananda Kumarasiri

http://www.buddhanet.net/pdf_file/Angulimāla6.pdf

A Murderer's Road to Sainthood by Hellmuth Hecker

<http://www.accesstoinight.org/lib/authors/hecker/wheel312.html>

<http://blogs.dickinson.edu/buddhistethics/tag/angulimāla-sutta/>

http://www.indologica.com/volumes/vol23-24/vol23-24_art23_HARTMANN.pdf

<http://www.thebuddhacenter.org/buddhism/sutras/the-angulimāla-sutta/>

<http://www.factualworld.com/article/Angulimal>

<http://a-buddha-ujja.hu/Szutta/Majjhima-86-oi>

<http://www.accesstoinight.org/tipitaka/kn/thag/thag.16.08.than.html>

<http://mek.oszk.hu/00100/00165/00165.htm#6>

Jegyzet:

¹ **Aṅgulimāla**= ujj (**Aṅguli**)+(*māla*) nyaklánc, füzér

² *Sūtra* / *Sutta*

³ *Bhagavān* / *bhagavā* = áldott, szerencsés.

⁴ *Śrāvastī* / *Sāvasthī*

⁵ *Anāthapiṇḍika*

⁶ *Jetavanaramaya*

⁷ *Pasenadi*

⁸ *Kosala*

⁹ *moṣa*

¹⁰ *cīvara* = köntös, átvető (szó szerint: ruhadarab)

¹¹ *patra* = alamizsnás edény

¹² *pindacāra* = napi adománygyűjtő körút (a megszabaduláshoz vezető út kezdete)

¹³ *piṇḍapāta* = „a tálba felajánlott étel”

¹⁴ *Āśramika* = remete

¹⁵ *Azért öli az embereket.* Koszala királyának brahmin* lelkésze, Angulimala apja, a gyermek születése idején előjeleket látott (villogó fegyvereket és a „rablók csillagképének” megjelenését az égen), ami azt jelezte, hogy a gyermekből rabló lesz. Ezért az Ahimszaka (a nem ártó) nevet adta neki, hogy megakadályozza sötét sorsát. Ahimszakát, Takkaszilába küldték tanulni, egy jól ismert Brahmin Guru (Acarja Diszapamuk) mellé. Kiváló képességű volt, ezért a tanára kedvenc diákja lett, különleges kiváltságokat élvezve házában. A többi diák féltékenysége egyre nőtt Ahimszaka gyors haladása és igyekezete miatt. Hamisan bevádolták mesterénél azzal, hogy Ahimszaka elcsábította a mester feleségét, és azzal dicsekedett, hogy ő bölcsebb, mint a guruja. Mivel nem látott bizonyítékot ezekre, nem tudta közvetlenül támadni Ahimszakát. Az álnok tanár kijelentette, hogy Ahimszaka képzése befejeződött, de ahhoz, hogy megadja a jóváhagyását, a hagyományok szerint utolsó ajándékként fizessen neki 1000 emberi ujjal, azt gondolva, hogy Ahimszakát meg fogják ölni a vérengzése során. A források tanúsága szerint az egyik készítése a guru iránti feltétlen engedelmessége lehetett. De a hagyomány megemlíti azt is, hogy talán a veleszületett hajlama tette erőszakossá. Lehet, hogy Ahimszaka a korábbi életében egy emberevő szellem*** volt. De a guru utasítása is felkelthette benne a furcsa vonzerőt a gyilkolásra, vagy ő maga tekintette egy férfias kihívásának. Úgy tűnik, hogy minden korábbi életét két tulajdonság jellemezte: a testi erő és az együttérzés hiánya. Azt is jelenthette, hogy mivel guruja elűzte a házából, a kiteszított brahminok megbélyegzettségét viselte. Nem találva befogadásra sehol, megfogadta, hogy útonállóként gyilkolja az azon a vidéken áthaladó zarándokokat és kereskedőket, gyűjtve azok jobb kezének ujjait. Amikor a királyság lakosai kezdték elkerülni az utakat, Ahimszaka betört a falvakba és elvonszolta az embereket otthonaikból. Soha nem vett el ruhákat vagy ékszereket az áldozataitól, csak az ujjait. Ahogy szaporodott az áldozatok száma, gyűltek az ujjak, felfűzte azokat és felakasztotta egy fára. Azonban a madarak elkezdtek enni a húst az ujjakról, hát kénytelen volt úgy viselni a nyakában, mint egy koszorút. Így vált Angulimalaként ismertté.

* *Brahmin* egy angolos formája a szanszkrit *Brahmana* szónak. Az ősi indiai filozófusok és tudósok szerint az emberi társadalom négy pillére vagy osztályok úgynevezett varna (szín, kasztként ismert). 1. papok (brahminok), az uralkodók és katonák (Kshatriják), a kereskedők és a mezőgazdászok (Vaishják), valamint a szolgák (Shudrák). Brahma utal a Legfelsőbb Önvalóra, az egyetemes tudat teremtő aspektusára, vagyis az Istenre.

** *Ahimsaka*

*** *Yakṣa / Yakkha* - emberevő szellem

¹⁶ A lakosság zúgolódására Koszala királya elhatározta, hogy elfogják Angulimalát. Féltve a fia életét, Angulimala anyja elindult, hogy megtalálja őt, és figyelmeztesse a király szándékára. A Buddha, tisztánlátásával* tudta, hogy Angulimala már összegyűjtött 999 ujjat, és ezért egy ezred keresi, de tehetetlenül. Buddha felismerte azt is, hogy ha ővele találkozik Angulimala azon a napon, akkor szerzetes lesz belőle, aki majd eléri a Nirvánát. Ám, ha előbb anyjával találkozik, akkor őt biztosan megöli az ezredik ujjért és a pokolba zuhan évezredekre, mint anyagilkos. A Buddha elindult, hogy megtérítse Angulimalát, annak ellenére, hogy figyelmeztették az emberek. Koszala erdei útján, Angulimala először az anyját látta meg, aki azért jött, hogy figyelmeztesse őt a

közlegő királyi hadsereg érkezésére. Angulimala úgy döntött, megöli ezredik áldozataként. De amikor Buddha is megérkezett, megváltoztatta döntését, mégis őt öli meg anyja helyett. Kihúzta a kardját, és futni kezdett Buddha felé. Bár Angulimala futott, amilyen gyorsan csak tudott, nem tudta utolérni a Buddhát, aki nyugodtan sétált.

* *Abhijñā / abhiññā*

¹⁷ *Śākyaputra*

¹⁸ *Buddha-Dharma / Dhamma*

¹⁹ *Śramaṇa / samaṇa*

²⁰ *Prabuddha*

²¹ *ehi bhikkhu*

²² *Bhikṣu / bhikkhu* = jelentése: aki él alamizsnán él.

²³ *sahagamana*

²⁴ *Bimbisara*

²⁵ *Magadha* = „Nagy ország vagy királyság” az ókori Indiában. A Mag királyság területe, Bihartól délre. Az első fővárosa Radzsagriha (mai Radzsgir), majd Pataliputra (mai Patna) volt.

²⁶ *Vesāli vagy Vaiśālī*

²⁷ *Licchavi* királyság uralkodott Nepál területén az i.e. 4. századtól.

²⁸ *Bhante* (páli) = „Tiszteletreméltó uram.” Egy udvarias megszólítása annak, aki elfogadta a lemondó életet. A jelentése: kor vagy bölcsesség, a *bhadantaḥ* szóból származtatva, ami azt jelenti: kopott vagy törött fog (=öreg, jelezve az életkort).

²⁹ *Mahārāja*

³⁰ *Bhaggavā / Gagga*

³¹ *Mantani*

³² *Gagga-mantani-putra/putta* Gaggák és mantanik gyermeke/fia.

³³ *mióta újjá születtem* = „nemes születést ért el” / szerzetes lett

³⁴ *Dharma / Dhamma*

³⁵ *Aṅkuśa*

³⁶ *Ahiṃsāka*

³⁷ *Karmikus / Kammikus*

³⁸ *tri-vidyā*: Buddha a felébredésének éjszakáján három felismerést tett. Az éjszaka első órájában betekintést nyert minden korábbi életébe. Ezzel a tudással eloszlatta vastag rétegét a megfélekedzésnek, ami megakadályozza a lények tudatát, hogy meglássák a világosságuk helyét. Az éjszaka második órájában kiterjesztette ezt a tudását más lényekre, rálátott a különböző birodalmak lényeiének születés - halál - újjászületés folyamatára. Ezzel a tudással, alapos mélységgel megszerezte a karmikus folyamatok megértését. Az éjszaka utolsó órájában elérte azt a csodálatos tudást is, amivel megsemmisítette a beszennyezőket, azaz, az arhatság* teljes tisztaságát - és ezen a tudáson keresztül érte el a teljes felébredést**.

* *Arhat / Arahant*

** *Samyaksambuddha / Sammāsambuddha*

³⁹ *Peśanāḍi*